

3811

פרוטוקול מס' 3/77
מישיבת ועדת הכספים
מיום ב' י"ג אדר ב' תשי"ט - 23.3.59
בשעה 09.15

חברי הועדה:

השתתפו:

- י. גורי - היו"ר
- מ. אולמרט
- י. בדר
- י. אפרתי
- א. בהיר
- ש. דיין
- א. הרצפלד
- י. קרגמן
- י. ספיר
- מ. קלמר
- י. רוקח
- ח. רובין
- מ. חזני

מוזמנים:

- שר העבודה מ. נמיר
- מנהל משרד העבודה מר אבירר
- מר כוכבי - מטעם משרד העבודה
- מר טנה - מטעם משרד העבודה
- מר זוננשטיין - מטעם משרד העבודה
- מר אסף - מטעם משרד העבודה
- מר סרוקר - הממונה על התקציבים.

סדר-היום: המשך הדיון בחוק התקציב לשנת 1959/60 (משרד העבודה).

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה.
אנו ממשיכים בדיון בחוק התקציב - תקציב משרד העבודה,
ובהתאם לנוהג נפתח בשאלות.

י. ספיר: ברצוני לשאול את שר העבודה:
א. מה יהיה מבנה לשכות העבודה לאחר שיועברו
לרשות הממשלה עם הפעלת חוק שירות התעסוקה?

ב. סעיף העבודות היוזמות ועבודות הדחק מסתכם בתקציב
הרגיל ב-34 מליון לירות. אולם כמה חלקים ממנו מופיעים בתקציבים אחרים,
כמו עבודות יעור וניקוז ושמור הקרקע. אני שואל - האם גם בשנת 1959/60
יש הצדקה לפיזור העבודות היוזמות על פני משרדים שונים?

(ב) היות והיום - יותר מאשר בשנות העלייה
1950/51 - בעיות הקליטה תופסות מקום גדול יותר מאשר בעיות השכונות,
הן מבחינת הסכומים והן מבחינת הקשיים; והיות והקליטה היום מתחלפת
במשק הקיים יותר מאשר ב-1950/51 - אני שואל, האם יש למשרד העבודה
תמונה על כושר הקליטה של המשק הישראלי, שבעזרה זו או אחרת הוא יכול
לקלוט מספר מסויים, והעודף חייב להסתדר בדרכים אחרות?

(ג) התעסוקה לקשישים ומוגבלים - האם היא
נוגעת רק לשכבות העלייה שבאו בעבר, או גם לקשישים שיבואו בעתיד?
ומהו החלק העסקי בתעסוקה לקשישים?

(ד) האם אפשר לקבל מספרים מדוייקים
על האבטלה בארץ?
(ה) האם יש למשרד העבודה מושג מה על
על הכושר המקצועי של כוח העבודה שלנו בארץ?

(ו) באיזו מידה האמון המקצועי הנתן בארץ,
אם באופן ישיר על ידי משרד העבודה ואם על ידי גורמים אחרים בעזרת
משרד העבודה - נותן תוצאות?
(ז) כושר העבודה בארץ מותנה לא רק בידיעה
וברצון של העובדים, אלא גם באטמוספירה, שלדעתי היא חייבת תיקון.
אני חושב שהאמון הניתן לעובדים מחוויר במידה לא קטנה כאשר הפועל
חדל להתאמן ובכנס לשכבת העובדים הקבועים.

היו"ר י. גורי:
האם אינך חושב שהמאמצים שהושקעו על ידי
ההסתדרות בהקמת מועצות ייצור, תורמים
תרומה חשובה ליצירת האטמוספירה שאתה מדבר עליה?

י. ספיר:
במידה שעקבתי אחרי הפעולה, אינני גורם
את מועצות הייצור בצורה כזאת.

(ח) אני רואה שהתקציב לכבישים הקופא השנה,
יש לי הרושם שמצב הכבישים בארץ הוא בכי רע. ואם אינני טועה יש
מצב מסויים שתיקון שנדחה בלצועו עולה בסכומים גדולים פי שנים-שלושה
מאשר היה עולה אילו נעשה בזמן.

(ט) אשר לשיכון - למרות ההסברים שקבלתי,
אינני מוצא את ידי ורגלי בתקציב השיכון. האם אפשר לקבל תמונה
ברורה על מצב השכון ב-1958/59, ביצועו לפי אזורים ומטרות, כגון:
שכון עולים, שכון עולים בהתיישבות, בעיירות עולים ובפרברים,
ושיכון לשאינם עולים.

(י) מה מספר הדירות הפנויות בישובים
החקלאיים?

י"א) האם אין הצדקה לחדול מביצוע
השכון על ידי חברות השכון בארץ, ולבצעו רק במסגרת אגף השכון
על מנת שהעולה הרוצה לקבל דירה, יוכל לפנות לכתובת אחת?

י"ב) האם אפשר לקבל אינפורמציה על
גובה שכר הדירה בשכון הממשלתי, כולל השכון שנידי חברת "עמידר"?

י"ב) האם אין לערוך רביזיה של שכר הדירה המשתלם על ידי העולים, בהתחשב עם הרבית והאסורטיזציה העולים מדי שנה בשנה?

י"ג) מה מצב הדיור בבתים ישנים בארץ בהקשר עם חוק הגנת הדייר?

י"ד) האם משרד העבודה לא בדק אם אפשר לכלול בבטוח הלאומי, באותה בעלות ובאותה שיטת ניהול, כל מיני בטוחים סוציאליים הנתונים היום בידי גודמים אחרים, כמו בטוח נריאות ובטוח מפני אבטלה?

י. בדר:
ברצוני לשאול את שר העבודה:
א) כמה עולה בניה של דירה סטנדרטית לעולה בהיקף של 42 מ"מ, מינוס כל ההיטלים והמסים?

ב) שמעתי מספר פעמים על תכניות שיכון דו-שנתיות ותלת-שנתיות. אינני מבין איזה חלק מתכניות אלו מתיחס לשנת התקציב שעברה ואיזה חלק מתיחס לשנת התקציב הנוכחית. האם אפשר לקבל הסבר ברור על כך?

ג) מהו גודל הדירה הסטנדרטית שעומדים לבנות עכשו?

ד) מהו מספר הדירות הפנויות בשטחי הפיתוח?

ס. אולמרט:
ברצוני לשאול את שר העבודה: מה מספר יחידות השכון שנבנו מאז 1948 בהתישבות וחלוקתן לפי הקבוצים והמושבים?

ש. דיין:
כמה יחידות דיור עומדים לבנות השנה במושבי עולים, וכמה מהן בלוקונים?

ב) האם תיענו לתביעת בני המושבים הותיקים ותקימו גם להם יחידות דיור?

ג) בכמה משתתפת הסוכנות בבניית שיכונים בהתישבות בכלל, ובמושבים בפרט?

ד) כמה משפחות מתגוררות עדיין במעברות, וכמה מהן יועברו לשיכון קבע במסגרת התקציב המוצע?

ה) האם מקומות יחידות דיור למורים ועובדים אחרים באזורי פתוח, כמה ובאיזה מקומות?

ו) האם אפשר לקבל הסבר על הכנייתו של מר פורדר ביחס לבניה להשכרה, והאם תכנית זו ניתנת לביצוע?

ז) כמה יחידות דיור נבנו במשך 10 שנות קיום הסרינה?

י. קרגמן:
ברצוני לשאול את שר העבודה:
א) באיזה קצת מתבצעת תכנית משרד העבודה לחיסול המעברות, ומתי יחולו כל המעברות?

ב) מהי מידת הצפיפות לחדר בארץ בהשוואה למקובל בארצות אחרות?

ג) מה מצב התעסוקה בארץ?

ד) כמה מפרנסים התרוספו ומהו מספר מחוסרי העבודה?

ה) מה מספר הקשישים והמוגבלים בכושר עבודתם שקשה היה לסדרם גם, אילו היה מספיק עבודה בארץ?

ו) מה היקף ההכשרה המקצועית שמבצע משרד העבודה ומה הן תכניותיו לעתיד לבוא?

ז) מה היא מידת התועלת למשק מהעבודות היזומות?

ח) האם חוק הלנת השכר השיג מטרתו?

ט) האם חושב שר העבודה, שהמכון לפריון עבודה תרם תרומה חשובה להגברת פריון העבודה?

י) האם חלה התקדמות משביעה רצון בענין טיב

הבניה?

ברצוני לשאול את שר העבודה:

י. רוקח:

א) מה מצב החנוך המקצועי בבי"ס המקצועיים? עד כמה שידוע לי אין נטייה בקרב הנערים לכל המקצועות, אלא למקצועות מסויימים בלבד. לכן הייתי מבקש לדעת, מה הרכב המקצועות הנלמדים בבי"ס המקצועיים?

ב) מה גודל הדירה הנבנית לעולים? אני חושב שדירה בגודל של 32 מ"ר אינה מספיקה למשפחה בעלת ילדים, ורוב המשפחות הבאות כיום הן מרובות ילדים.

ג) האם שר העבודה אינו סבור, שאת השיכון למפוני דירות ביפו ובמקומות אחרים יש למסור לעיריות? אני חושב שאין זה רצוי שהממשלה בלבד תבצע כל פעולות השיכון בארץ. בארצות אחרות, כמו הולנד ובלגיה, השיכון מבוצע על ידי העיריות, בעזרת מענקים של הממשלה.

ד) אנו מדברים לדבר על פידור האוכלוסיה, ולמעשה פועלים בניגוד לכך. והראיה - בקרבת תל-אביב נבנית עיר שלמה בשם רמת אביב. בעיר זו יגורו אנשים העובדים בדרומה של הארץ. האם שר העבודה אינו חושב שיש לחייב אתהעובדים בדרום ובנגב לגור במקומות עבודתם?

ברצוני לשאול את שר העבודה:

י. אפרתי:

א) באיזו מידה חלה התקדמות בשטח האדריכלות

של השיכונים?

ב) האם חיסול המעברות ייעשה על ידי הקמת ישובים חדשים לדרי המעברות, או על ידי צירופם לישובים קיימים?

ג) מה הן תכניות משרד העבודה לפיתוח נצרת?

ד) מה גודל הסקר שנערך על מצב הבניה בהתישבות

העובדת?

ה) האם יש בדעת משרד העבודה להפוך חלק מהעבודות היזומות לעבודות פרודוקטיביות?

מהי תחזית משרד העבודה לגבי כניסת הדור הצעיר למעגל העבודה תוך 4 השנים הקרובות? והאם בידי

א. בהיר:

משרד העבודה יש סיכום של 3 השנים האחרונות: כמה נכנסו למעגל העבודה ובאיזה מקצועות נקלטו?

(ב) כיצד נקלטה העליה של שנות 1957/58 בארץ
ן מבחינה מקצועית הן מבחינה טריטוריאלית?

(ג) בתקציב יש סכום של 3 מליון לירות להשתלמות
קצועית. אולם תקציב זה בנוי על עליה של 40 אלף איש. מה הן תכניות המשרד
גבי ההשתלמות וההכוונה המקצועית במידה ותבוא עליה של 80 אלף עולים?

(ד) מה הם הערכים הממשיים שנוצרו על ידי העבודות
יזומות?

(ה) מה נעשה על ידי המשרד כדי לעזור לפיתוח
נפים פרודוקטיביים, שעדיין אינם נושאים את עצמם?

(ו) מצב הכבישים בארץ אינו מניח את הדעת.
אני יודע ששר העבודה כואב בעיה זו. בתקציב הנוכחי אינני רואה כל אפשרות
ערוך מבצע של תיקון הכבישים. היות ועומס המכוניות על הכבישים הולך
גדל, אני רואה פתרון הבעיה בסלילת כביש חד-סטרי מחיפה לבאר שבע. האם
בדקה תכנית כזאת?

(ז) האם משרד העבודה ומשרד התחבורה אינם צריכים
כדוק מחדש בעיית התחבורה המוטורית והרכבת?

(ח) האם יש בדעת משרד העבודה לקצר את הדרך
הגליל לחיפה על ידי סלילת תו"נ נוסף, המאפשר קיצור הדרך?

(ט) האם באיזורי הארץ החמים, כבית שאן וים
מלח, תתכן בניה עם מיזוג אוויר, מבלי שיוטלו עליה כל המסים וההיטלים?

(י) כמה מבין העולים שקבלו שיכון קנו את
דירות, וכמה מהם משלמים שכר דירה?

7 העבודה מ. נמיר: כ-25 אחוז קנו את הדירות ו-75 אחוז משלמים שכר
דירה.

7 טנה: מתוך 180 אלף דירות, 80 אלף דירות, במסגרת "עמידר"
הן בשיבות ו-100 אלף דירות בבעלות המשתכנים.
ספרים אלה כוללים כל סוגי השכון ולא דוקא השכון של משרד העבודה.

7 בהיר: י"א) מתי יפורסם הסקר על מצב הבניה בהתישבות?

7 קלמר: בעמ' 415 של ספר התקציב מופיעים שני סעיפים על
מחקר וארגון, האחד בסכום של 40 אלף לירות
השני בסכום של 190 אלף לירות. האם אי אפשר לאחד שני סעיפים אלה?

(ב) משרד העבודה הגיע לשיא בהעברת עובדים
מעמד של ארעיים למעמד של קבועים.

7 העבודה מ. נמיר: במ.ע.ץ ישנם מאות פועלים שנשלחים על ידי הלשכה,
ועובדים מספר שנים במעמד של ארעיים. לאחרונה
זכם עם האגוד המקצועי שחלק מהם יקבל מעמד של קביעות וחלק יוצא מהעבודה.

7 קלמר: (ג) מהו מספר העובדים כיום בעבודות יזומות,
וכמה יעברו בעבודות יזומות, לפי התקציב המוצע?

(ד) יו"ר ועדת העבודה הודיע מעל במת הכנסת,
י בטרם תועבר לשכת העבודה לרשות המדינה, יתנהל מו"מ עם הארגונים שהשתתפו
לשכה על חלקם ברכוש הלשכה. האם התנהל מו"מ כזה ומה היו תוצאותיו?

(ה) אשר להכשרה מקצועית, משרד העבודה תומך בכל
למיד בני"ם המקצועיים ב-70 לירות. אולם ידוע לי שישנם בני"ם מקצועיים
זוכרים על ידי משרד העבודה, המקבלים תמיכה סמלית בלבד. יכול להיות
זסרונם של בני"ם אלה הוא בכך, שהם מלמדים גם תורה. כוונתי היא לבני"ם
מקצועיים של נשות מזרחי. אני פונה אל שר העבודה ומבקשו שלא יפלה לרעה
לק מילדי ישראל הלומדים מקצוע.

כן הייתי מבקש לקבל רשימה מפורטת של בני"ם
מקצועיים, מספר התלמידים בהם והתמיכה שהם מקבלים.

ו) מה חלקו של החנוך הדתי הממלכתי ב-
כתות ההמשך שיוקמו השנה על ידי משרד העבודה?

ז) כמה משפטים הוגשו השנה על עבודה בשבת
ללא היתר עבודה? ידוע לי על מקומות עבודה רבים בהם עובדים בשבת בלי היתר
עבודה. כאשר דיברתי על חילול השבת באילת, אמר לי שר העבודה בכנסת, שאילת
היא רחוקה, ולכן אי אפשר לפקח על שמירת השבת בה; אני חושב שלמשרד העבודה
יש סניף באילת, והוא חייב לפקח על שמירת השבת. ידוע לי שהרבנות פנתה
בענין חילול שבת באחד ממקומות העבודה, ולא נענתה על ידי משרד העבודה.
הייתי רוצה לדעת אפוא מה מספר המפקחים שתפקידם לפקח על ביצוע החוק?

יש בידי רשימה של 2000 איש בקירוב ועובדים
בשבת לפי היתרי עבודה. הייתי רוצה לדעת אם היתרים אלה ניתנים לאחר
בדיקה?

ח) אני מבין שמשרד העבודה המקיים שכוננים
בהיקף גדול, יש לו שיטת בניה אחידה. אבל אינני מבין מדוע הוא צריך
לכוף שיטה זו על חברות שיכון אחרות. הייתי רוצה לשמוע הסבר מתאים
על כך.

מה תכניתו של משרד העבודה לגבי הרחבת
י. רוקח:

כביש תל-אביב-ירושלים?

היו"ר י. גורי:

אנו יודעים שמשרד העבודה צריך להרחיב פעולתו
בשני שטחים - שיכון ותעסוקה וקליטה. ואף על
פ כן אנו רואים שמנגנון משרד העבודה לא גדל לעומת השנה שעברה אלא 14-
עובדים. זוהי דוגמה מובהקת לחסכון בכוח אדם. אולם היא בכל זאת מעוררת
את השאלה: האם משרד העבודה אינו ערוך במידה מספקת לקראת התפקידים המוטלים
עליו, או שעד עכשו היה רפיון במה בפירון העבודה, ועכשו - תחת לחץ עומס
העבודה - יעלה הפירון.

האם יש במשרד העבודה תכנית ל-5 שנים לפחות
על מספר הכוחות המקצועיים שידרשו למפעלי הפתוח ולכל שטחי העבודה
בארץ?

תקציב משרד העבודה על כל סעיפיו מסתכם
ברבע מליארד לירות, ומתוכו מוקצבים להכשרה וחנוך מקצועי ולמכון הפירון
רק 225 אלף לירות. אני חושב שסכום זה הוא קטן מדי, כי בשני ענפים
אלה אני רואה את מרכזי העצבים העיקריים של משרד העבודה, כי הם מיועדים
להכשרת קדרים של עובדים מקצועיים.

מהו קשר הגומלין בין המחלקה להסדר קרקעות
במשרד המשפטים ובין מחלקת המדידות במשרד העבודה?

הגדלת מספר העובדים במחלקה להסדר קרקעות
במשרד המשפטים היא תוצאה של העבודה הנעשית
במשרד העבודה.

מר דביאל:

מ. חזני:

ברצוני לשאול את שר העבודה:
א) מתי נכנס ישוב או מועצה איזורית לרשימת
הישובים, שכבישיהם מוחזקים על ידי המדינה?

ב) במסגרת תעסוקת הנער עשה משרד העבודה
פעולה חשובה של העברת נער למשקים. הייתי רוצה לדעת, באיזו מידה דואג
משרד העבודה לכך, שנערים דתיים לא ישלחו למשקים שאינם דתיים?

ג) מהי תכנית משרד העבודה לעידוד הקואופרציה
היצרנית והשירותית בעקבות העליה הגדולה?

י. ספיר:

ברצוני לשאול את שר העבודה איזה חלק מהשכון
נעשה על יסוד מכרזים פומביים, סגורים
ואזוריים, ואיזה חלק נעשה שלא על ידי מכרזים, ומי מבצע את עבודת השיכונים
בכל אחד מהסוגים הללו?

היו"ר י. גורי:

היות ונותר זמן קצר לתשובה על השאלות, ננהג
כמנהגנו במקרים כאלה, ועל שאלות מסויימות
נייחד את הדיון לאחרי סיום הדיון בתקציב, ועל חלק מהשאלות נקבל תשובה בכתב.

שר העבודה מ' נמיר: אני מצטער על הדיספרופורציה בין הזמן שהוקדש לשאלות ובין הזמן שנותר לתשובות.

תחילה ברצוני להעיר הערה אחת בעקבות שאלתו של מר קלמר, שניסח אותה בנימה של טענה. בדיון על תקציב משרדנו אשתדל קבלנו מחמאה מיושב ראש ועדת הכספים על הקימוצים המיוחדים שעשינו במשרדנו, וכי משרדנו היה המשרד היחיד שלא היה איתו דין ודברים על עשיית הקיצוצים. קבלנו עלינו דין הקיצוצים ובצענו אותם, ואנו ממשיכים בקו זה גם עכשו.

המספרים שציין מר גורי מוכיחים, שעל אף הגידול העצום שחל בהיקף עבודתו של משרדנו הצמוד לגידול האוכלוסיה במדינה לא חל גידול במנגנון המשרד, אם כי הדבר מכביד על העבודה. אולם ישנם שני ענפי פעולה, שאילולא הגדלנו את המנגנון בהם, היינו חוטאים לעצם המטרה של ענפים אלה: אגף השיכון ואגף התעסוקה. באגף השיכון תלוי הדבר בהיקף העבודה המחייב הגדלת מספר השרטטים, המהנדסים והפועלים.

אשר להעברת עובדים ארעיים למעמד של קביעות, הדבר אינו קשור כלל ועיקר עם הגדלת המנגנון. במ.ע.ץ ישנם עשרות עובדים ארעיים שעובדים מספר שנים. אם אין צורך בהם - צריך לפטרם; אבל אם יש צורך בהם, אי אפשר להמשיך להחזיקם שנים ללא תנאים סוציאליים וללא קביעות. התפרשנו עם האגוד המקצועי, שדרש העברת כל העובדים הארעיים למעמד של קבועים, והעברנו חלק מהם. גם באגף השיכון יש לנו ענין רב להחזיק בעובדים ארעיים, כי היקף הבניה צמוד למצב העליה. לא כל העובדים מסכימים לתנאים אלה, והאגוד המקצועי מסכים לזה רק עד גבול מסויים. אין זה נכון שהדבר פגע בקבלת עובדים על ידי מכרזים, כי עובדים אלה באגף השכון ובמ.ע.ץ אינם מתקבלים על ידי מכרזים, אלא על ידי לשכת העבודה.

לא חלה כל הגדלה במספר הפקידים. ומשרדנו, שלא כמשרדים אחרים, אינו עומד בפני בעיה של כוח עבודה בלתי-יעיל שהיינו רוצים להפטר ממנו. לאשרנו אין לנו עובדים כאלה. צוות העובדים במשרד העבודה אינו קשיש, פרט למספר בעלי מקצוע שנשארו במ.ע.ץ בעיקר מאז ימי המנדט; אבל זה כוח מקצועי מעולה ביותר; אלה הם מהנדסי בניינים, מהנדסי כבישים ומהנדסי דרכים. ובמקצועות אלה, ככל שהותק גדול יותר, כך עולה הערך המקצועי של העובד.

אני דוחה טענתו של מר קלמר על הפלייחם של בתי ספר להכשרה מקצועית של המפלגה הדתית. אני אבקש את מר קלמר לשאול בענין זה אצל הרב סלומון הממונה על חינוך מקצועי. זה במשרד העבודה, ואני מוכן להסתפק בתשובתו. אני אומר מראש, שהוא לא יאמר לך שהוא מקבל במידה מספקת אבל לעולם לא יגיד שהוא מקופח לעומת מה שניתן לאחרים. אם אמרת שאנו נותנים 70 לירות לחמיד, עליך להביא בחשבון שזוהי תמיכה הנתנת לכל התלמידים בבי"ס התיכוניים, והמדובר על בי"ס תיכון ולא על בי"ס יסודי שהוא על חשבון הממשלה. זוהי תמיכה די הגונה והיא נתנת נוסף על המבנים והציוד המו"גים בעזרת הממשלה ובהשפעת הממשלה מהסיוע הטכני האמריקאי. אנו עוזרים לבתי הספר המקצועיים שלכם ביד רחבה, מכיוון שחלק מהם מצויים באיזורים שמבחינה ממלכתית נודעת להם חשיבות מרובה. אם בבי"ס המקצועי שלכם בעזרה ישנם בסך הכל 20-25 תלמידים ואנו תומכים בו ב-7000 לירות לשנה, הרי התמיכה לכל תלמיד עולה על 70 לירות. ואנו עושים זאת, לא משום שבי"ס הוא דתי, אלא מפני שהוא נמצא בעזחה.

אשר לשמירת השבת במפעלים, בתשובה על שאילתא של מר קלמר הבאתי את המספרים של המשפטים שהגשנו בשנה האחרונה, והוספתי כי המנגנון לפיקוח על חוקי העבודה שנתקבלו הוא מצומצם למדי. מדי שנה בשנה אנו עומדים בויכוח עם האוצר על הגדלת מספר המפקחים. מנהל המחלקה אינם 3 פעמים בהתפרות כי אינו יכול לעמוד במספר מצומצם זה של מפקחים. מספר המפקחים הוא 50-60, ובראש החור עומד הפיקוח על החיים. ולחינם דברת באירוניה על אילת הרחוקה. אמנם נכון הדבר

מבחינה גיאוגרפית. אולם הסניף שלנו באילת נפתח רק לפני זמן. הואיל ויש מחסור בכוח אדם, הצבנו שם קודם כל את נציגי אגף השיכון, כי אנו מבצעים שם כל עבודות הבניה, פרט ל-60 יחידות דיר שנובנות על ידי קבלנים פרטיים.

מ. חזני: מה תשובתך על הפליית בתי תעירות של "המזרחי"?

שר העבודה מ. נמיר: אני דוחה כל טענה על הפלייתם.

תמהתי לשמוע מפי מר קלמר, כאילו לא צנינו לשאלות שהופנו אלינו על ידי הרבנות הראשית. בלשכת שר העבודה ישנם שני אנשים שתפקידם הוא לטפל בשאלות אינדבידואליות. ולא נשאר מכתב בלי תשובה וטיפול. נדמה לי שבענין זה שמו של משרד העבודה הולך לפניו, ולא לרעה. אבל אם אהה טוען שלא ענו למכתב של הרבנות, אני מוכן לבדוק זאת.

מכל מקום, מכיוון שמשרד העבודה הוא משרד העוסק בנצרכיה - מחוסרי קורת גג, מחוסרי עבודה ומחוסרי מקצוע - אנו שוקדים על כך כי יהיה גם טיפול אינדבידואלי.

לפי התרשמותי, חלה התקדמות בשטח שמירת יום המנוחה השבועי בהתאם ללשון החוק ורוחו. במשך 3 שנות כהונתי כשר העבודה, לא נתתי רשיון אחד לעבודה בשבת בגללנימוקים מסחריים או כלכליים, אלא רק מטעמי חיוניות העבודה.

מ. חזני: האם נעשית בדיקה מקצועית קפדנית בטרם ניתך הרשיון?

שר העבודה מ. נמיר: אני מוכן להוכיח שיש יחס מחמיר באופן יוצא מן הכלל לכל בקשה של היתר עבודה בשבת, ונערכת בדיקה מקצועית על ידי מהנדס. ואם ציין מר קלמר ש-2000 איש עובדים בשבתות, עליו להביא בחשבון שבין אלה ישנם עובדים מתחלפים. ההיתרים נתנים למפעלים שבהם תהליך העבודה הוא רצוף ואסור להפסיקו, או לעבודה חיונית מטעמי בטחון הצבור או מטעמי בטחון המדינה. אף פעם לא ניתך היתר מטעמים מסחריים או כלכליים. ההיתר אינו ניתך אלא לאחר בדיקה שנעשית במפעל על ידי המפקח והמהנדס המתאים המגישים דו"ח על תוצאות הבדיקה. ברור שישנם המפרים את החוק, אבל זה איננו החוק היחיד שמפרים אותו. השאלה היא - אם המדיניות באה לסייע לעבודה בשבת או באה למנוע אותה? אני קובע, שאין שום יסוד לחששותיו של מר קלמר בנוגע למדיניות בשטח זה.

שאלתך, מר קלמר, ביחס לחלוקת 20 כחות החמשן, עליך להפנות למשרד החנוך, כי הוא המקים את הכחות.

אשר למצב התעסוקה, אינני מייחס זאת לסגולותיו של היידי ואפילו לא לחבר העובדים של המשרד, אם אציין מתוך ספוק רב, כי 3 השנים האחרונות - על אף גלי העליה ועל אף ההיקף הגדול של הנער המתבגר הנכנס לשוק העבודה - היו 3 שנות תעסוקה כמעט מלאה. ואלו הן 3 השנים היחידות ב-10 שנות קיום המדינה. ב-3 שנים אלו פסק החזיון של הפגנות של מחוסרי עבודה. על אף גידול האוכלוסיה ב-242 אלף נפש ב-3 השנים האחרונות - מתוכם 86 אלף מפרנסים - המכסה היומית של מחוסרי העבודה, המתנוודת בין 8000-9000 ו-11000-12000 ליום לא נשתנתה תוך 3 שנים אלו. ולפיכך אחוז האבטלה האבסלוט לעומת כוח העבודה בארץ ירד מ-1,9 אחוז ב-1956 ל-1,8 אחוז ב-1957 ו-1,3 אחוז ב-1958. ועלינו לזכור ששתיים מתוך 3 השנים הן שנות העליה הפולנית.

א. בהיר: מהו כוח העבודה הכללי בארץ?

שר העבודה מ. נמיר: 710,000 מפרנסים.

אני רוצה להפנות תשומת לבכם, כי בשנה האחרונה בצענו ריאורגניזציה מרחיקה לכת, מתוך ראייה מראש של חוק שירות התעסוקה. מספר דורשי העבודה בלשכות העבודה ב-3 השנים האחרונות נע בין 40 ו-30 אלף איש. ברור שההרכב הפרסונלי של האנשים מתחלף מדי פעם בפעם. אבל זה היה המספר הכללי. מספר זה מתחלק ל-3 קטגוריות; 10,000 הם אנשים העוזבים מקום עבודה, ואינם דורשים מהלשכה שום דבר, אלא ממתינים עד שתזדמן להם עבודה מתאימה במקצועם. אלה אינם קליינטים לעבודות יזומות. אלה הם בעלי מקצוע. השאר היו מתחלקים לשתי קטגוריות: האחת - קשישים ומוגבלים; כלומר, כוח עבודה פגום מבחינת כושרו הפיזי. עד לבצוע הריאורגניזציה היו אנשים אלה מעורבים עם יתר דורשי העבודה בלשכה, והיו מתפרנסים מעבודות יזומות. דבר זה היה מוריד את הממוצע, ויוצר רושם שלשכת העבודה איננה מקום של ריכוז כוח עבודה אפקטיבי, ובמיוחד היה מוריד את המוראל של הקלינטורה של משרד העבודה. מספרם של אלה מגיע ל-10,000.

אנו בצענו רפורמה מרחיקה לכת. הוצאנו 10 אלפים איש אלה מהלשכה והתקנו להם עבודות מיוחדות בשני צנורות. הצנור האחד "אגודת המשקם" שבה מועסקים כ-3000 איש ולמשכית" שעבודותיה יפות אבל הקף המועסקים בה אינו גדול. הצנור השני - המדור המיוחד שהקימונו במחלקת התעסוקה. עובדים אלה עובדים רק 5 שעות ביום, ומקבלים שכר בעד 5 שעות. אבל לעומת זאת אינם עובדים עבודה חלקית, אלא עבודה מלאה. הם עובדים בעיקר בעבודות מלאכת יד ומחשבה, שמירת לילה, ועבודות גינון. הם משתכרים פחות בכל יוחר, אבל משתכרים יותר בכל חודש, מאשר השתכרו בעבודה יזומה, כי הם עובדים חודש שלם. היתה זו גאולה לאנשים אלה. הם הפכו לבני אדם. הם אינם מופיעים יותר בלשכת העבודה, כי עבודתם מסתדרת בדרך של קבע. שיטה זו אמנם לוקחת סכום גדול יותר מתקציב התעסוקה מאשר השיטה הקודמת, אבל תוצאותיה חיוביות יותר. עם הוצאתם של אנשים אלה מלשכת העבודה תוקן הרושם של נוחני עבודה, ועתה הם יודעים שהם יכולים להשיג בלשכת העבודה כוח עבודה נורמלי מבחינה פיזית ומבחינת כושר העבודה.

שאר דורשי העבודה, שמספרם מגיע ל-20-17 אלף, עובדים בעבודות יזומות. עכשו כוח עבודה זה הוא משופר יותר, כי אין שולחים יותר לעבודות אלה קשישים ומוגבלים בכושר עבודתם. אנשים אלה מקבלים בממוצע 15 ימי עבודה לחודש. רווקים מקבלים 12 יום ובעלי משפחות 20-21-22 יום, לפי גודל המשפחה. עם העברת הלשכות לסטטוס ממלכתי יש סיכוי להגדול מכסת העבודות היזומות ביום-יומים לעובד.

האובייקטים שבהם עובדי העבודות היזומות הם אובייקטים חיוניים ממדרגה ראשונה מבחינת הטווח הארוך של בנין הארץ; אם זה יעור או הכשרה הקרקע, אלו הן עבודות שאנשים פרטים לא יעשו אותן, והן עלולות להשתלם בעוד 20 שנה. אנו עושים נסיון לקשור חלק מהעובדים לעבודה קבועה יותר גם בעבודות היזומות. והיות התקציב שלנו אינו מספיק לפתור בעייתם של 20 אלף איש, אנו עושים זאת בשוחפות עם משרד החקלאות והקק"ל. בסיוור שערכת עם י. וויץ בחגורה הירוקה הנטעה מסביב לירושלים, שמעתי מפיו שבמקומות אלה עובדים אנשים בעבודה קבועה ופריזון עבודתם עלה להפליא. מכאן שגם את העבודה היזומה אפשר לעשות יותר פרודוקטיבית, מבחינת הפריזון, כי מבחינת האובייקט היא פרודוקטיבית גם עכשו.

אני עומד להזמין את חברי ועדת העבודה לסיוור מקיף בתחום העבודות היזומות ב איזור, שמשתרע מירושלים עד אשדוד. אם חברי הועדה ירצו להצטרף לסיוור זה, יוכלו לראות פלאי-פלאים של שנוי נוף הארץ והטבע שבוצעו על ידי אנשים אלה, שעובדים במשך שנים בעבודות יזומות. בזה אינני רוצה לומר שרמת הפריזון הממוצעת בעבודות אלו אינה ירודה. אולם הנסיון לעבור לשיטה קבלנית, נתקל בהתנגדות. חלק מאנשים אלה רגיל לרמת חיים ירודה ומעדיף מאמץ פיזי יותר קטן והכנסה קטנה יותר על פני מאמץ פיזי גדול שצמודה לו הכנסה גדולה יותר. ענין זה קשור בתהליך של חנוך האנשים האלה. ואף על פי כן, הסיכום הכולל של הפרודוקטיביות בעבודות אלו הוא בעליה, ובחלקים מסויימים אפילו במצב של עליה גדולה מאד.

אשר לתחזית התעסוקה בעתיד, אני יכול לתת סכמה כללית בלבד, כי הדבר תלוי ברמי העליה. אנו סבורים, שאם אמנם הגיע העליה ל-80-90 אלף נפש, הרי עם נוסף לכך את 40 אלף בני הנער שיכנסו למעגל העבודה במשך שנה, נצטרך לדאוג לתעסוקתם של 70 אלף מפרנסים בממוצע. ואומדן הקליטה בעבודות קבע הוא:

במפעלי תעשייה באיזורי הפתוח והרחבת התעשייה
הקיימת - 4000 איש; ועם פיתוח התעשייה לייצוא נוכל להגיע ל-7000 איש.
בחקלאות השכירה ובהתישבות העצמית - 3000-4000 איש;
בבניה הצבורית והפרטית - 5000 איש;
במסחר ומלאכה זעירה - 3000 איש;
בהובלה ואחסנה - 1500 איש;
סדורים אחרים - 7000-8000 איש.

בדרך זו אנו חושבים להכניס לעבודות קבע 25-28 אלף איש. אם אומדנים אלה יתאמתו, שוב נעמוד בפני מספר של דורשי עבודה שלא יעלה על 4 רבבות, כפי שהיה ב-3 השנים האחרונות. לכן דרשנו ממשרד האוצר להגדיל תקציב התעסוקה; אמנם לא נענינו במידה מספקת, אבל ברזרבה של משרד האוצר יש סכום של 10 מליון לירות לצרכי תעסוקה.

ברצוני להעיר הערה אחת ביחס לעליה הפולנית. העליה הפולנית נקלטה בארץ על הדרך הטובה ביותר, כי הרכבה המקצועי הוא טוב ביותר. אולם היא לא נקלטה על הדרך הטובה מבחינת פיזור האוכלוסייה. 40 אחוז מעולי פולין נשלחו לאזורי הפיתוח. אולם חלק גדול חזר לשטחים המאוכלסים של המדינה. אולם גם בשטחים המאוכלסים אינם מהווים בעיה מבחינת התעסוקה.

לשאלתו של מר בהיר, מדוע לא נסתכן בפיתוח אנפים שעדיין אינם רנטביליים - עשינו נסיון - ולפי דעתנו נסיון מוצלח ביותר - אבל מבקר המדינה תוקף אותנו קשות על נסיון זה. עשינו נסיון של גידול סייפנים לצרכי ייצוא. עשינו נסיון זה מתוך רצון לתת עבודה לפועלים, ועבודה זו עלתה 10 ליום ליום. מבקר המדינה תוקף אותנו קשות, אף על פי שהוא מודה שעכשו זה אחד הענפים הרנטביליים והמכניסים.

אשר לחנוך המקצועי, הרי הוא מתבצע ב-3 זרועות:

- (א) החנוך המקצועי בבתי הספר;
- (ב) החנוך המקצועי של הנער על פי חוק החניכות. נערים אלה מקבלים את חנוכם המקצועי במפעלים שהם עובדים בהם, על פי החובה המוטלת על נותני העבודה על פי החוק, ומקבלים השכלה כללית בשעורי ערב, כדי להגיע לידי רמת השכלה מנימלית.

(ג) הכשרה מקצועית למבוגרים.

בבי"ס מקצועיים-טכניים שמלמדים בהסנגרות, מכונאות, אוויראות וימאות - לומדים 9300 נערים ונערות; בבי"ס חקלאים, שהם בפיקוח משרד החקלאות - לומדים 7000-8000 נערים ונערות. בבי"ס לאחיות, שבפיקוח משרד הבריאות, לומדות 15000 בנות. ובבי"ס לטלקומוניקציה במשרד הדאר לומדים 100 תלמידים.

אנו מחזיקים בבי"ס מיוחד למדידות. אחת הסיבות לתלונות על מחלקת המדידות נעוצה במחסור במודדים. מקצוע המדידה לא היה מקצועי יהודי לא בארץ ולא בגולה. אנו מקיימים בבי"ס גבוה למדידות, ומשום שהוא ברמה גבוהה ועולה ביוקר עצום, אנו יכולים לחנך רק 35 תלמידים בשנה.

בתחום ההכשרה המקצועית למבוגרים, אנו מקיימים

16 מרכזים להכשרה מקצועית מקרית שמונה עד אילת, כולל נצרת. בשנה שעברה למדו 12,000 איש בקורסים אלה; מחציתם רכשו מקצוע, ומחציתם שפרו מקצועם. אני חושב שאנו המדינה היחידה בעולם המקנה מקצוע למבוגרים. כדי שאנשים אלה הלומדים בקורסים יוכלו להתקיים, הם מקבלים מחצית שכר העבודה המנימלי בבנין; כלומר 3-4 לירות ליום. הקורסים נמשכים מ-3 עד 6 חודשים. עבודת הריתוך של הנחת צנור הנפט לאילת נעשתה על ידי בוגרי קורסים אלה.

שר העבודה מ. נמיר:

החקציב איננו מספיק, אבל אנחנו
את ה-5 מיליון ל"י האלה מפנים
כחמיכה קונסטרוקטיבית לחלק של כספי העבודות היזומות. סכום זה
בא על מנת להוריד מחוסרי עבודה מהלשכה. וזה נעשה בדרך שהוא
לומד מקצוע ומקבל באותו זמן 4 ל"י ליום. על כן, היקף העבודה
שלנו למטרה זו עומד על 8 מיליון ל"י.

במסגרת חוק החניכות, ועדיין לא
מיצינו את כל מלא הרשות היורידית לצורך זה, כלולים המקצועות כגון:
מסגרות, נגרות, ואנו עומדים להכריז גם על הפירה קונפציונית במסגרת
זו.

במסגרת חוק החניכות לומרים כ-6500
נערים. גם זה כעין בית-ספר מקצועי בו לומר הנער את המלאכה תוך
כדי עבודה שעבודה הוא מקבל משכורת.

בדרך כלל במסגרת של החינוך המקצועי
בארץ נמצאים 40 אלף תלמידים מדי שנה בשנה, מבוגרים ונוער. זהו אחוז
גבוה מאד, ואחוז זה משנה לאט לאט את התקלה האורגנית הקשה מאד
המשתקפת בהרכב המקצועי בחוץ אוכלוסייתנו. הסטטיסטיקה הממשלתית מוכיחה
עליה קלה במשך שלש השנים האחרונות בחוץ ענפי ייצור שונים, וזה בא
הודות לחינוך המקצועי הנרחב הניתן בדרכים שונות על ידי הממשלה או
כנתמך על ידה.

לזה יש להוסיף את עבודת המכון לפריון
עבודה, שעל פרטיו לא אעמוד כאן מחסר זמן, אבל כל מי שקרוב לענין,
יודע כי המכון הזה עושה עבודה מהפכנית בשטח שהיה עד כה קונסרבטיבי
 ביותר. הוא משנה את הכרת האדם ביחס לפריון.

אחד המשתתפים במכון לפריון עבודה
וייצור הוא ח"כ קרגמן אשר השתתף במשלחת הראשונה של הפועלים אשר
נסעו לחו"ל על מנת להסתכל בתהליכי הייצור השונים, ואנשים אלה
מהווים את הגרעינים של מועצות הייצור במפעלים. כי לא די לבחור
במועצת ייצור, אלא צריך שלאדם המיוצג בה יהיה מושג כלשהו על הצד
האדמיניסטרטיבי והטכני של המפעלים.

בשטח זה קבלנו מחמאות מעל במה גבוהה
מאד, מטעם משורד העבודה הבינלאומי בוועידה העולמית. המנהל הכללי של
המוסד הזה ציין באפן מיוחד את העבודה האינטנסיבית הנעשית למען
השרשח ענין פריון וייצור במדינת-ישראל, כדוגמא לעומת מדינות אחרות.

לגופו של ענין, קיים גידול מהיר
של פריון העבודה במדינת-ישראל, אבל בהשוואה עם מדינות אחרות אנחנו
מפגרים מאד, כי התחלנו מדרגה נמוכה מאד. אנחנו אמנם באחוזים גדלים
בל שנה גידול מהיר, אבל מאחר והתחלנו מבסיס נמוך מאד לגבי עמים
אחרים ומדינות אחרות המחמודדות אתנו, אנחנו עדיין נמצאים בפיגור.
אנחנו מספחים עתה פעולה מיוחדת, נוסח גרמניה של לפני שלטון היטלר,
גרמניה כבשה את עולמה בשטח הייצור והפריון לא על ידי המהנדס ולא
על ידי הפועל הפשוט, אלא על ידי מנהל העבודה הטוב והטכנאי. היינו
האדם המתווך בין פועל ומהנדס. בשטח זה הם היו דוגמא קלסית בעולם.
אנחנו נגשנו בתנופה גדולה לענין הזה בעזרת משורד העבודה הבינלאומי,
ובעזרת אורט, ואנחנו פותחים השנה קורס אשר יהיה מעין בית-ספר גבוה,
דו-שנתי במסגרת הטכניון ב-50%, ובמסגרת אורט בבנין החדש אשר נבנה
מטעם בחל-אביב ב-50%. מבית-ספר זה אנחנו עומדים לקבל שני סוגי
עובדים. א) מנהלי עבודה במפעלים, אשר המחסור בהם הוא רב.
ב) מדריכים מקצועיים לבתי-הספר המקצועיים.

אחת הסיבות שאיננו מספיקים למלא
אחר הדרישה. לבתי-ספר מקצועיים, וילדים רבים נשארים מחוץ לכתליו,
בעיקר לאור המהפכה שחלה בשטח זה בקרב עדות המזרח אשר בעבר זלזלו
במלאכה, היא - חסר מורים ומדריכים. אנחנו מקוים כי נשאב כוחות

שר העבודה מ. נמיר:
אלה הן מהמכון לפריון עבודה אשר
שם פתחנו מרכז לאדמיניסטרציה אשר
מחנך מנהלים אדמיניסטרטיביים, והן מהמכון המיוחד במסגרת הטכניון
אשר ימומן על ידינו, בעזרת אורט ומשרד העבודה הבינלאומי לחינוך
מנהלי עבודה וטכנאים.

אחוז הסטיפנדיות הניתנות לתלמידים
הלומדים בבתי-הספר המקצועיים הוא יותר גבוה מאשר בבתי-ספר אחרים,
כי זהו חינוך יקר. אנחנו מתכוונים לעבור גם כאן לשכר לימוד מודרג,
כפי שהדבר נעשה בגמנסיות ההומניסטיות, והשנה גם בבתי-הספר החקלאיים.
הבעיה כאן היא יותר חריפה מאחר ואחוז מקבלי הסטיפנדיות הוא כאן
יותר גבוה. בכל אופן אנחנו החל מהשנה הבאה נעבור לשכר לימוד
מודרג אשר ירחיב יותר את הפתח לקראת חינוך מקצועי.

אני פוסח על ענין השכונן, ורוצה
לומר מילים מספר על בעיית הדירות להשכרה.

אינני יודע מה דעת חברי הממשלה
האחרים בנידון זה, מאחר והענין עדיין נמצא בראשית הדיון. אני אינני
מתיחס בשלילה ומתוך דעה קדומה לרעיונות אפשרות החיאת בניה לצרכי
השכרה. אינני מחכוון שיש לחת לשם כך סובסידיות מקופת המדינה,
אלא במסגרת נורמלית של העלאת יוזמה פרטית אמיתית להביא לידי כך
שחלק מהמבנים למגורים ייעשה לצורך השכרה. זה גם יקל קצת מן העמס
שלנו וגם לא יחייב כל אדם בישוב להיכנס לדירה קנויה.

מיניתי ועדה אשר שמה ועדת ליהמן,
ואשר היא המליצה על שורה של רעיונות. מאחר וכל הדבר הזה נמצא
עדיין בשלב של דיון, לא הייתי רוצה להקדים פתרונות לדיון, ואינני
רוצה לפרט לכן. ישנן גם הצעות אלטרנטיביות של ד"ר פודר הקשורות
במחן סובסידיה. אני אינני בעד זה, כי לעתים סובסידיה זו עלולה
ליפול לידי הקבלן במקום לידי של בעל-הבית.

את הפרטים על השכונן אני משאיר
למר חנא, ואני רוצה רק להעיר שתיים שלש הערות שיש בהם מן החידוש.

עוד לפני שנכנסתי לכהונתי הנוכחית,
היו דברים רבים אשר הפחידו אותי, ולא בלי יסוד. אחד מהם היה חסר
העבודה והמרידות. ארע לי מזלי שבמשך שלש שנים אלה בשטח התעסוקה
המצב היה מניח את הדעת. היה כאן במשך כל הזמן סולם יורד באחוז
האבטלה בתוך הישוב.

הדבר אשר היה מר יותר מאשר חסר
עבודה היחה מכת המדינה ששמה היה הלנת שכר. כמעט שלא היה מקום
עבודה אשר לא הלינו בו את שכרם של העובדים. ולא עשו זאת מתוך רוע
לב, אם כי לא אחת נעשה הדבר בגלל ליקויים אדמיניסטרטיביים בהכנת
החשבונות.

עשינו בשטח זה סידורים טכניים רבים
ולא על ידי החוק בלבד. אם כי החוק קיים זה שנה, לא קרו מקרים רבים
של תביעות משפטיות, אם כי קרה שנותני עבודה נענשו קשות. על כל פנים
כיום אנחנו עומדים בפני מצב שאין בו כמעט כל מקרה של הלנת שכר.

אחד הדברים הגדולים אשר נעשו במסגרת
השכונן על ידי משרד העבודה הוא חסול מעברות. אני מקוה כי בסוף שנת
החקציב הבאה נגמור את האלף העשירי של הסרת צריפונים. זה יהיה חיסול
60% מהמעברות, וישארו כ-40%. זה יהיה בשנה השלישית של התכנית
התלת-שנתית, ואולי נגלוש לעוד חצי שנה מעבר לשלש שנים אלה.

עד עכשו חיסלנו 3000 צריפונים, כבר
שוכנו 3000, ו-3000 נוספים נמצאים בבניה. 2000 יש לנו מהחקציב
הקודם, ו-2000 בחקציב החדש. היינו יחד 10 אלפים. אם התקציב
ייאפשר, נוכל בסוף השנה הבאה לומר כי קרוב ל-2/3 מהמעברות חוסלו
על ידנו, ועברו לישובי קבע. אם גם לא נזדקק לבנית שכונים ארעיים,
ונוכל להמשיך בשיטה של שכונני קבע, כפי שנהגנו במשך 3-4 השנים

שר העבודה פ. נמיר:
האחרונות, יגדל אותו דבר אשר מחבטא
בסיכומים של הלשכה הסטטיסטית שלנו
הקובעת שרמת השכון בארץ עלתה מבחינת הטיב ויורה מבחינת הצפיפות
מ-3,2% ל-3,1%. זה בא כתוצאה מחיסול השכון הארעי ובנית שכון
יותר מודרני.

דבר שלישי הוא שכר הדחק אשר איננו
קיים יותר זה כשנה. אנחנו משלמים לכל פועל העובד בעבודה יזומה את
השכר המינימלי המקובל בעבודה חקלאית. מי שממשיך להשתמש במושג של
שכר דחק, עושה זאת או מתוך אי ידיעה, או מתוך כך שהוא מורד בידיעה
במיוחד.

דבר רביעי הוא קיום תעסוקה מלאה.

דבר חמישי הוא רמת טיב השכון שלנו
אשר עליה. כולם יודו בכך שהשכון העממי במשך 3-4 השנים האחרונות הועמד
על רמה הרבה יותר גבוהה מאשר השכונות הקודמים. בצדק קבלנו את פרס רוקח
בעד שכונת רמת-אביב, אשר ניתן בעד בנין טוב וטיב יפה מעיריית תל-אביב.

י. קרגמן:
אני רוצה גם להוסיף כי שר החינוך שיבח
את בניני בחי-הספר אשר נבנו.

שר העבודה מ. נמיר:
בתחום של הבטוח הסוציאלי נעשו שלשה
חידושים.

(א) הופעל בטוח זקנה בהצלחה יוצאת מן
הכלל. כ-4 רבבות משפחות מקבלות חדש חדש צ"ק, ההופך אותם זקנים אשר
חיו בחסד על שלחן בניהם, לזקופי קומה.

(ב) כמדינה יחידה בעולם הכנסנו את
העצמאיים למסגרת של הבטוח נגד חאונות עבודה. אפילו באמריקה הם
עדיין מופקרים מבחינת החוק.

(ג) בטחנו את נפגעי הספר.

ענין הכבישים. כל בקורת אשר תימחה
על ענין הכבישים אני מוכן להוסיף עליה, ואקרא רק פסוק אחד ממה שאמרתי
בכנסת בשנה שעברה לגבי אחזקת הכבישים.

"מחובתי להזהיר שוב ושוב את הבית על החומות
באחזקת כבישים. כמחצית של רשת הכבישים העורקיים נסללה בחקופת המנדט,
לפי שיטות ותחשיבי עומס, נפח ומהירות תנועה קטנים הרבה מן הנהוג
כיום. בינתיים גדל מספר כלי הרכב. פי 3-4 כבד העומס של מכוניות משא.
לעומת משקל מכסימלי של 7-8 טונות, עומסים עכשו כבישינו משאיות במשקל
25 טונות ויותר. גם הכבישים, שנסללו בשנים הראשונות למדינה לחיבור
איזורים מנותקים, לגישה לאיזורי פיתוח ולצרכי ביטחון, נסללו בחיפזון
וללא בדיקות מספיקות של סביות הקרקע. הבלאי בחלק מהכבישים שלנו הוא
על גבול של הרס, ויש הכרח חיוני בעבודות הוחבה, ביסוס וצפוי כביש,
גם אם הוא מקויים בצפיפות ובעומס תנועה כפי המתוכנן מראש, יש לו
אויכות ימים מוגבלת. הוא טעון חיזוק ובדק בהתמדה, ובכל מקרה שהעומס
והצפיפות עולים על השיעור, גדל הבלאי בפרוגרסיה כמעט גיאומטרית.
לעומת זה, בעוד אשר אורך רשת הכבישים הכללית הוכפל תוך שנות העשור,
גדל התקציב לאחזקת כבישים, בערכים נומינליים, רק ב-40% בערך, ואילו
בערכים ריאליים הוא פחת ב-50%."

תארו לכם מה יכולה להיות אחזקת הכבישים,
כאשר השנה הועמד תקציב הפיתוח לכבישים על 4 מיליון ל"י לעומת 5 מיליון
בשנה שעברה.

מר אבירד:
הואיל וזמני מצומצם, אעיר הערות אחדות
בלבד.

הערתי הראשונה נוגעת לענין החינוך המקצועי.
עם כל החמונה הטובה אשר צויירה כאן, וההיקף הגדול של ההכשרה המקצועית
בארץ, המקיפה כ-40 אלף איש כל שנה, משרד העבודה סבור כי אנחנו עומדים

מו אביר: בפני בעיות קשות בשנים הקרובות, בעיקר בשטח החינוך המקצועי לנוער.

אנחנו נמצאים השנה במספר של כ-100 אלף נערים ונערות בגיל 14-18. לפי התחזית של גידול האוכלוסייה, אם העלייה תהיה במוצע של 25-30 אלף לשנה, אזי בשנת 1967 יוכפל מספר הנערים והנערות יוכפל. כלומר, נגיע ל-200 אלף נערים ונערות בשנה זאת.

כיום רק למעלה ממחצית הנערים, כ-56 אלף, חפויים במעגל של השכלה יומית מלאה, תיכונית מקצועית או חקלאית. התיעוש אשר מוכרח להיות אחד הדברים העקריים בפיתוח הארץ, מחייב הגדלה הדרגתית של החינוך המקצועי. ובשני הענפים העקריים בשטח זה אנחנו חוזים קשיים גדולים. בענין החניכות אשר ההיקף שלו איננו מתאים לגידול הזה של מספר הנערים והנערות, ובהיקף אשר איננו מתאים לנטיה ולהכרח של תיעוש הארץ.

בשטח זה אנחנו רואים קושי בגלל זה שהמפעלים אינם מתאימים למסגרת החניכות הן מבחינת הרמה המקצועית שלהם שאיננה גבוהה והן מתוך חסר מסורת והיעדר מוחלט של התענינות מצד בעלי המפעלים והמנהלים או בעלי בתי-המלאכה לחת יד בנושא זה של החניכות. ישנן ארצות שדרך החניכות גדלו דורות של בעלי מקצוע. אם לקחת את שוויצריה כדוגמא קלסית, אזי אנחנו עומדים בשטח זה בתחילת הדרך, והקשיים בפניהם נעמוד הם עצומים. נצטרך להשקיע גם מאמצים גדולים וגם כסף כדי להגדיל את הענף הזה.

בשטח זה כל בתי-הספר במדינה, אשר שייכים בעיקר לנוער העובד ואשר נתמכים או כמעט מוחזקים על ידי המדינה, אינם מספיקים בגודלם ולא ברמתם, וגם בענין זה יצטרך לחול שינוי, ואנחנו השנה נצטרך לשקול אפשרות של העברת המפעל הזה לידי המדינה.

השטח השני הוא בתי-ספר מקצועיים. בתי-ספר אלה מכילים למעלה מ-9000 ילדים, והם אינם של המדינה אלא של אורט, עמל, ויצ"ו ורשויות מקומיות. אנחנו תומכים בהם כמו בכל בתי-הספר התיכוניים בארץ.

נפגשנו עם ההסתדרויות האלה, והתברר כי אין בכוחן להדביק את הגידול ההכרחי. הם נאבקים תוך כדי קשיים תקציביים אף לגבי אחזקת ההיקף הקיים והגידול הקטן, השנה חל גידול ב-32% לעומת השנה שעברה, ואנחנו נהנים מהטוב שבנהירה. אלא שהשנה בגלל זאת נשארו כ-1700 חלמידים מחוץ לכתלי בתי-הספר המקצועיים. זה אמנם איפשר סלקציה יותר טובה, אבל זה איננו פותר את הבעיה. ישנם סיכויים כי בשנים הקרובות הנהירה תהיה יותר גדולה, ואין בידינו לפתוח כחות חדשות.

אנחנו נאבקים לגבי השנה הקרובה, על אפשרות קליטת תלמידים לחינוך הקדם-מקצועי. אם אי אפשר יהיה לקלוט אותם, נעמוד בפני קשיים, ונראה לי כי מבלי שהמדינה תקדיש לבעיה הזאת, בניגוד למצב ההשכלה התיכונית העיונית, אמצעים יותר גדולים, אם על ידי חמיכה יותר גדולה, אם על ידי כניסה לשוחפות, או פתיחת בתי-ספר מקצועיים של המדינה, איננו רואים אפשרות להתגבר על הבעיה הזאת. ואז ישנה סכנה שאחוז יותר גדול, גם שלא מתוך רצון, יפנה להשכלה עיונית, דבר העומד בניגוד לצרכי פיתוח הכלכלה ומשק הארץ.

בענין הכשרת נער, מחוץ לבתי-הספר ומסגרת החניכות, על ידי מרכזי הכשרה, ואני מבדיל את ההכשרה המקצועית מן ההשכלמות המקצועיות, עדיין לא מיצינו את האפשרויות, בניגוד למה שאמרתי לגבי הנער. וכאן קיים מצב המתנגש עם מצב התעסוקה היזומה הטוב. במידה שאנחנו מרבים בתעסוקה יזומה, ויש חביעה להעלאת השכר בשטח זה, נכביד על הרצון ללכת להכשרה מקצועית, ודבר זה הינו רע. במידה שנעלה מספר ימי עבודה לרוק, נקטינ את הרצון של אלה היכולים וצריכים ללכת להכשרה מקצועית.

מר אבידר:

אנחנו עומדים בחזית מיוחדת בענין זה, ונצטרך לאחוז בכמה אמצעים נוספים, שלא יהיו אולי כל כך פופולאריים, כדי להגדיל את ההליכה להכשרה המקצועית, על מנת לעזור להוציא אותם על ידי כך מהמשקע של עבודה יזומה לאורך ימים, לימוד המקצוע מקל על לומדיהם לעבור אחר כך לעבודה טבעית ופרודוקטיבית יותר.

לענין השכון - סטנדרט, גודל הדיור והיכון הארעי. אנחנו על הענין הזה שומרים יום יום שעה שעה, היינו, כיצד לא לגלוש בחוקף הלחץ של העליות הבלתי צפויות והתלויות בממדי עליה שלא היינו מוכנים להם, חזרה למעברות או לריבוי שכונים אשר אמנם אינם כל כך ארעיים, אבל אינם משקיים הן מבחינת ימי העבודה המושקעים בהם, הן מבחינת היחס ליחידות דיור אלה מצד המשוכנים, והן ארך הזמן שאפשר לגור בהם. המדובר בבתי-אסבסט.

ואם בסוף ינואר ובימים האחרונים של פברואר אושרה חחזית ל-6000 בתי-אסבסט, יחד עם שר האוצר ושר העבודה כדי לפגוש את העליה הצפויה ועל מנת לתת קורת-גג לבאים, הרי עם ההקטנה, לצערנו, הורדנו מיד את המספר הזה ל-3000, ומספר זה ל-2000, ואנחנו עומדים עכשו בבניית 1500-1600 בתיים כאלה, למרות שהשקענו כספים ואמצעים בפיתוח השכונים שאפשר יהיה לבנות. אבל ברגע שיכולנו לספק את הצרכים, עברנו מיד מהבניה הפחות מעקית לבניה המשקית יותר.

הוא הדין לגבי מעברות, תכניות של שכון בצריפונים. אם כי המשכנו לשפץ כמה צריפונים, והעדפנו את ההשקעה הזאת, על מנת להחזיק צריפונים אלה ברזרבה במקום לעבוד לבניית מספר יותר גדול של בתי אסבסט.

דבר שני נוגע לגודל יחידת הדיור. כמה גורמים הביאו את משרד העבודה לידי החלטה שיש להוריד את גודל יחידת הדיור מ-42 מ"ר ל-32 מ"ר. אחד הדברים שאיפשרו זאת הוא הממוצע הקטן של גודל המטפחות הבאות מהעליות הנוכחיות. הממוצע כיום הוא 2,7, 3, 3,1 למשפחה, לעומת 4,2 מהעליות האחרות. אחוז זה פרושו שזוהי לעתים משפחה בלי ילדים, הממוצע הוא ילד אחד למשפחה. דבר זה החיר לתכנן אחוז מסויים של יחידות דיור קטנות יותר.

הגורם השני אשר הביא לכך היה הלחץ התציבי. ולא ינהרמציה אני רוצה למסור לחברי הועדה הזאת, כי התקציב הראשוני לשכון אשר הוקצב באוגוסט, ראשית ספטמבר, במשרד האוצר, כלל 4000 יחידות דיור לעולים מחוץ להתישבות הקשורה בתחזית העליה, ומהעדפים אשר חשבו שישארו מהשנה הקודמת. כי אז לא חשבו כי בדצמבר, אוקטובר יגדילו באחוז כזה את ממדי העליה.

התקציב השני אשר הוגש בראשית דצמבר הכיל במקום 4000 יחידות דיור, 10 אלפים, והתקציב השלישי המונח עתה בפני הועדה והכנסת, עם התקציב הנוסף, מכיל 20 אלף יחידות דיור, נוסף על הגידול בהתישבות.

ברור כי התקציב הכספי אשר הוקצב לצורך השכון לא גדל פי 5, אלא צריך היה להקטין בכמה סעיפים אחרים. פרוש הדבר שצריך היה להקטין את מספר יחידות הדיור מ-6000 ל-5000, ודבר זה הביא לחפוש קמוצים בסטנדרט של הבניה.

משרד העבודה סבור שיש צורך לשנות כעת את התכנית, להקטין את הפרופורציה של יחידות דיור קטנות, ולהגדיל את הפרופורציה של יחידות דיור גדולות, משני טעמים. קודם כל אין לנו אותו הבטחון שהיה קודם לגבי מקורות העליה, ולכן אין גם הבטחון לגבי הממוצע המשפחתי שלא יהיה גדול. לכן אנחנו סבורים שיש הכרח להגדיל את הפרופורציה של יחידות יותר גדולות באותו היקף של השכון שאנחנו עומדים בו, משום שאיננו בטוחים מה יהיה גודל המשפחה אשר תבא.

מר אבידר: נוסף על כך, אנחנו סבורים שיש להחזיק במדינה מספר של יחידות דיור קטנות, אשר יכל לשמש לזוגות קשישים או זוגות צעירים, ואיחורו מביטיח בדאגה גדולה, וכך יהיה עלינו לשנות או הפרופורציה בין יחידת הדיור הקטנה לבין הגדולה ב-42, 48 ו-52 מ"ר.

אנחנו סבורים שההוזלה איננה חייבת לבא על חשבון חפוש הוזלה בקונסטרוקציה, והיא איננה פוגעת בטיב העבודה או בבצוע, אם כי גם בהוזלה כזאת הגענו להישגים, אלא עליה לבוא בסטנדרט של הבניה. אם לא נעשה רצוף, יו פנלים אנחנו רואים זאת בפחות דאגה מאשר אם נפגע בחלק אחר של הבניה. או אם נעשה פחות קערה במקלחת, כי דברים אלה יוכלו להוסיף בהמשך הזמן. ובענין זה אנחנו נמצאים תחת לחץ גדול להוזיל יותר.

על כל פנים ספק אם נוכל לעמוד בתקציב הזה כל עוד נרצה לשמור על כך שלא נגדיל למעלה מן המידה דירות קטנות ולא נרד לסטנדרט של "סלמס".

מר טנא: אני רוצה להעיר הערה אחת לגבי סקר אשר נעשה על ידי הלשכה הסטטיסטית בארץ בנוגע למצב הדיור. לסוף 1957, בתוך 514 אלף יחידות דיור כוללות בארץ, ליהודים וללא יהודים, ישנם 230 אלף יחידות בשכירות. כל היתר הן בבעלות. תחת בעלות הממשלה, שזה עמידו ורשות הפיתוח נמצאות 128 אלף יחידות, מתוך ה-230 אלף שבשכירות. זה אומר ש-100 אלף בערך, בעלי-בית פרטיים בארץ מחזיקים 90 אלף יחידות דיור.

מזה צריך ללמוד שהויכוח סביב חוק הגנת הדייר וסביב שאלת ענין האחזקה וענין שכר הדירה של הדירות בבעלות הפרטית, היא בעיה לחלק קטן, פחות מ-20% של הרכוש הלאומי של הדירות הקיימות בארץ.

הערה שניה, הממשלה בנתה מיום קום המדינה יותר מאשר 250 אלף דירות מתוך אותם 514 אלף דירות, מתוכן היו 60 אלף דירות ארעיות, 20 אלף אהלים, 20 אלף בדונים, 20 אלף צריפונים. מתוך 60 אלף אלה חסלנו במלואו את האהלים, וב-9% את הבדונים. עד סוף השנה הבאה נחסל יותר ממחצית צריפונים ושכונים ארעיים אחרים. ובסך-הכל יישארו מתוך 60 אלף דירות ארעיות אלה, אשר באו כתוצאה מהצורך בקליטת עליה גדולה בשנות 50-52-49, פחות מ-10 אלפים.

נכון שאנחנו מחזיקים בארץ כ-2500-2000 פחונים באיזורי פיתוח המשמשים מחנות מעבר, משפחה גרה בפחון כזה חצי שנה בערך. ואנשים אלה עצמם הם גם פועלי הבנין לדירות שהממשלה בונה בשבילם.

הסוג השלישי אלה הם בתי אסבסט ואסבסטונים באיזורי פיתוח. בתי-אסבסט זהו סוג בניה שאיננו רוצים לעודד אותה אלא מנסים להקטינה. לאלה נגיע בארץ קרקופת העליה הפולנית ל-4000.

בדרך-כלל כלפי סטטיסטיקה בינלאומית אנחנו הננו ארץ בה אחוז השרותים הוא גבוה מאד. בסוף 1957 היו ל-84% מתוך 514 אלף הדירות, חשמל, והודות לפעולה של משרד העבודה בשותפות עם חברת עמידו, נגיע בסוף 1959 ל-94%.

י. אפרתי: האם גם בכפר הערבי יש כבר חשמל ?

מר טנא: כן, וזה מהווה אחוז יותר גבוה מאשר בכל ארצות אירופה.

שר העבודה מ. נמיר: החשמל בכפר הערבי הוא באחוז יותר נמוך.

מר טנא: אפשר לומר שבשנת 1960 נגיע לכך שכמעט בכל השכונים יהיה חשמל.

מר טנא: מים בתוך הדירה יש ל-3%, 93 מהדירות. בתי-שמוש עם מחקני שטיפה יש ל-3%, 76. זהו אחוז יותר גבוה מאשר ביון ואפילו בפריס.

מאיך איך אנחנו עומדים במספר כלפי גודל הדירות בכלל. באותו מפקד מדובר שבארץ ישנו רק 1,5% של דירות בעלות יותר מאשר 4 חדרים. אחוז הדירות בנות שני חדרים הוא 62%, ואחוז הדירות בנות 3 חדרים הוא 25,5%. אחוז הדירות בנות חדר אחד הוא 11%.

בועדה הבינלאומית נקבע שנטו לדירה למשפחה צריך להיות 50 מ"ר, למשפחה בת 4 נפשות. נטו זה אומר אי-לקיחה בחשבון חדר מדרגות ופרוזדור פנימי, דבר שאנחנו כלל איננו מכירים.

שר העבודה מ. נמיר: באירופה הדירות הן יותר מרווחות אף מאמריקה.

מר טנא: ואני חושב שאנחנו עושים שגיאה פטאלית בזאת שאנחנו רוצים מטעמים פיסקאליים להרוס את הנכס הלאומי על ידי הקטנת גודל הדירה. אם אין כסף, אז מוטב להשתמש בתקציב הזה ל-20 אלף יחידות עבור מספר אחר של יחידות, ואח יותר המשפחות לשכך בצריפונים מתוקנים, במקום לבנות את כל ה-20 אלף דירות בסטנדרט יותר נמוך אשר יהיה אסוף לשנים. אין אני אומר שאנחנו יכולים להוציא עבור 20 אלף יחידות יותר מאשר 100 מיליון ל"י, אבל מדיניות נבונה צריכה להגיד ש-3/4 מהן צריכה להיות במינימום של גודל, טיב וסטנדרט. אנחנו רואים כבר היום כי שר העבודה רוצה לחזור בו לגבי הסטנדרט.

ובענין זה עלינו להבדיל בין שני דברים, בין סטנדרט וטיב. אנחנו לא נחנו לגעח בטיב אלא בסטנדרט. זה שנכניס רק קערה אחת בדירה זה פוגע בסטנדרט בלבד, אם כי גם זה לא רצוי, כי עלינו לדעת שאם ניחן לעולה החדש תנאים שהם פחות מהמינימום, נרגיל אותו לחיות בתנאים כאלה, והוא לא יהיה אף מוכן לשפורם. הסטנדרט, איפוא, פרושו פחות קערה, מקלחת בלי הגנה על הקיר, וכל זה הוא מקבל ב-5000 ל"י. כל זאת לא פוגע בטיב של החלקים אשר אי אפשר לשנותם בעתיד.

אשר לגודל הדירות. אחת השגיאות הפטאליות שאנחנו עושים בשנים אלה הוא שאנחנו בונים בארץ קטנה כשלנו, בעלת שטח מצומצם, דירות בנות קומה אחת. זהו חשבון יקר. כשהיה בארץ יו"ר ועדת השכון של האומות-המאוחדות, הוא שאלנו: מדוע אנחנו חושבים במדינת-ישראל שאנחנו יותר עשירים מאשר צרפת, ומדוע אנחנו מרשים לעצמנו לבנות בנינים חדשים בני קומה אחת, בערים חדשות. בבאר-שבע יש 40 אלף נפש, ולהם 7 ק"מ כבישים, ביוב מיח ותאורה. מי יוכל להחזיק שרותים אלה?

אצלנו לא חושבים כמו בארצות אחרות, צכוסלובקיה למשל, אשר טפוס הבתים שלהם הוא בית בן 6 חדרים, שיש להתחיל לבנות את המרכז אשר ישרת את השכונים. הם יודעים כי בחבזה חדשה ובעיר חדשה אי אפשר להקים בנינים בלי מוסדות צבוריים. וזוהי אחת השגיאות שאני רואה אותן אצלנו, שאנחנו לא בונים מוסדות צבוריים בישובים. חלקנו בתקציב מוסדות הצבור איננו גבוה. בתוך 100 מיליון ל"י לבניה מופיע סכום של 12 מיליון ל"י למוסדות. חוסיפו לכך את תקציב משרד הדתות ומשרד החינוך, וגם אז תגיעו לאחוז קטן מאשר 15%, שהוא האחוז המינימלי ביותר. ואם מתוך 12 המיליון ל"י האלה, 9 מיליון מוקצבות בעיקר לערי פיתוח ו-3 מיליון למרכז הארץ, אף על פי שבפרופורציה של הבניה חלק גדול נעשה במרכז הארץ, יוצא שלגעת בסעיף זה יהיה אחד השגיאות הגדולות. כי אין ישוב בלי בית-ספר, ואם אנחנו לא נבנה בתי-ספר שר החינוך יקח לשם כך דירות, או אם לא נבנה גני-ילדים, יקחו לשם כך דירות, והתוצאה היא בזבוז כפול. כי הדירה איננה מתאימה לביה-ספר ולגן-ילדים, ואז כאשר הכתות הן קטנות בא גם הזבוז במורים.

מר טנא: אני שוב אומר, אינני חושב שזוהי בעיה של הוצאת יותר כסף מאשר יש בחקציב, אלא שהמדיניות צריכה להיות בצורה כזו שנעשה דבר שלם ולא חלקי.

היו"ר י. גורי: למי מופנית הבקורת שלך?

מר טנא: ברגע זה הויכוח הגדול הוא בתוך הממשלה, ועדיין לא הוכרע.

שר העבודה מ. נמיר: במידה שמדובר על סטנדרט, זו גם יכולה להיות בעיה שאיננה קשורה בתקציב, כי אם אנחנו עומדים לפני בעיה של בניית 20 אלף יחידות דיור גרוועות, במקום 17 אלף טובות, ו-3000 משפחות נחזיק בצריפונים, מוטב לבנות 17 אלף יחידות דיור טובות ולא להכניס את כל המשפחות לשכונים ועי. כך שזה איננו דורש חקציב נוסף. ענין המבנים הצבוריים זהו ענין הדורש כסף נוסף.

היו"ר י. גורי: בקשר לבניה בקומות, כאשר אתה בונה בית לאדם הוא אחר כך באמצעים שלו יכול להרחיב ולהוסיף, ברגע שדוחסים אותו למבנה של כמה קומות, אין הוא יכול להוסיף לדירתו.

שר העבודה מ. נמיר: אז ימכור דירתו ויקנה אחרת.

מר טנא: זוהי הסתירה. בוור דבר אחד, דירה בח 32 מ"ר אסור לבנותה בבית בן קומות. יש גם לקחת בחשבון שדירה בח 42 מ"ר בבית בן קומות פרושה גם כן 32 מ"ר, כי זה אומר פחות חדר מדרגות, פחות גזוזטרא וקירות. כי אם אנחנו בתוך ה-20 אלף יחידות נגיע, עם התיקונים אשר שר העבודה דוש, ל-54% דירות עד 42 מ"ר, נגיע ל-37% דירות בגודל של 46 עד 50 מטר ברוטו בבתי בני שלש קומות, ו-9% בלבד דירות של 54 מ"ר.

אני עובר עתה לסעיף אחר, ואני רוצה לרסביר בדברי למה התקציב מחולק. 28 מיליון ל"י מתוך ה-198 מיליון ל"י הן לתשלום על חשבון התכניות של השנים הקודמות, ופה צריך להבין ששכון איננו נעשה בשנה אחת, אם במשך 12 שנה מתחילים לבנות, אז מובן שחלק צריך לעבור לשנה הבאה. למרות זאת אנחנו צריכים לעשות תכנית שכון לחקופה יותר ארוכה, ובנסיון לקבוע בעתיד תכנית זהה עם הכסף, ישנם שני מספרים.

בדברי ההסבר כתוב שהתחייבויות לשכון הם 145 מיליון ל"י ל-1 לאפריל 1959, לו בדרך תיאוראטית זו היו גומרים את כל התכניות הקודמות והיו משלמים אותן. מתוך ה-145 מיליון ל"י, ישולמו במשך השנה 28 מיליון ל"י ו-5 מיליון ל"י תשלום לושות הפיתוח. כך שאם לא תהיינה התייקרויות על ידי היטלים וכו' תהיינה ההתחייבויות ל-1 לאפריל 1960, 112 מיליון ל"י.

המספר השני יתקבל, אם מורידים מ-198 מיליון ל"י 33 מיליון ל"י על חשבון החוב, נשאר להימף הפעולה שיעור של 165 מיליון ל"י, וסכום זה מתחלק ל-121 מיליון ל"י לשכון עולים, 3 מיליון ל"י תוספת לשכון מומחים, 10 מיליון ל"י בניני צבור. 3 מיליון ל"י לחקון הצריפונים לשכון ארעי, כזרבה על מנת לקדם את העולים. 10 מיליון ל"י בניה לוחיקים, עובדי צבור, מורים וכו' באיזורי פיתוח. 10 מיליון מעברות, 2 מיליון למפעל החסכון מכספי הממשלה בלבד, ו-3 מיליון למפעלי שכון שונים.

שר העבודה מ. נמיר: מפעל החסכון מקיים את עצמו.

מר טנא: לשכונים שונים, משטרה, צבא-קבע, נכי מלחמה, 19 מיליון ל"י מתוך זה 13 מיליון ל"י הולכים לקליטה ורק כ-6 מיליון ל"י הולכים להתישבות להטבת הבנינים הקיימים.

מר טנא:

ההיטלים בשכון העולים מגיעים, במס מותרות ומסי בניה ל-14,8%. יחד עם מכס, בלו על מלט ועל המיסים הישירים על הבניין. זה איננו כולל את המכס על דלק או מס הכנסה שהמפעל או הפועל משלם. ההיטלים החדשים ישנו את האחוז ב-2%. התנודה של ההיטלים יכולה לנוע בין 13% ל-17% לכל יחידה.

הנסיון בעולם אומר שאין פתרון לבניה למעוטי יכולת כבניה ממשלתית על ידי הון פרטי. ואם אני אומר הון, אין זה זהה עם היד המבצעת. היד המבצעת איננה המיד העירייה. אם מדברים על מדיניות, אזי ארץ קטנה עם תפקידי פיתוח לא יכולה לפצל יתר על המידה את הפעולה, הבעיה היא מי היא היד המארגנת. ומישהו שאל כבר, אם אין לנו יותר מדי ידים מארגנות, ושאל אחד החברים האם מדיניות משרד העבודה איננה הולכת לקראת הוספת ידים. וכאן אני רוצה לענות, באיזורי פיתוח אנחנו לא נותנים היום לחברות שכון לבצע את העבודה אלא רק הממשלה מבצעת אותה. במרכז הארץ ישנן גם חברות המבצעות.

מזה נובעת השאלה של ח"כ בדר על הבעיה של אמורטיזציה ורביית. אני רוצה להציע לא לקשור את כל הבעיות האלה עם התקציב אלא לדבר עליהן בנפרד.

אשר למכרזים, החל מהשנה האחרונה, אין מסירת עבודה נעשית בדרך אחרת אלא בדרך של מכרז. זה יכול להיות או מכרז סגור או מכרז פומבי. ישנם חלקים מסויימים של העבודה אשר מסירתם איננה נעשית על ידי מכרז באפן אוטומטי. אם אנחנו עושים הסכם עם עירייה, היא מקבלת את העבודה, ואז איננו מפצלים אותה.

אשר לסקר ההתישבותי הוא מוכן בשני חלקים, בחלק הנוגע למצב דיוור בקבוצים ובמושבי עולים, הסכום יהיה בסוף השבוע, והוא יפורסם לאחר מכן.

היו"ר י. גורי:
אני רוצה לבקש את מר גולן שיסביר את ההצעה להעברת 120 אלף ל"י ממטרה אחת לשניה.

מר גולן:
אנחנו קבלנו מתקציב הפיתוח עבור כבישים, תקציב מקוצץ של 4 מיליון ל"י. 220 אלף ל"י הוקצבו עבור גמר חשבונות של כביש נחניה-חדרה, אשר נגמר לפני חדש. בקשנו מאגף התקציבים שיוסיפו לנו 120 אלף ל"י לגמר הכביש הזה, היינו שנקבל 340 אלף במקום 220 אלף ל"י. לאחר שהתברר שאין כל אפשרות להוסיף לתקציב, אנחנו מבקשים להעביר את הכסף מסעיף גבול הצפון. מאחר ואלה הן עבודות גבוליות, קשה להגדיר אם זה אחזקת הקיים או פיתוח, אנחנו מבקשים להרשות לנו להקטין את הסעיף הזה ל-40 אלף ל"י, ואת ה-120 אלף ל"י החסרות לנו לכביש ההוא, נקח מאחזקת הכבישים מהתקציב הכללי.

י. חזני:
אני מבקש כי לדיון על משרדי הקליטה, נזמין את מר טנא.

(הישיבה ננעלה בשעה 14.30)